Työehdot-osasto/Björkbacka

26.2.2020

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

Kuulemistilaisuutenne 4.3.2020

E 61/2019 vp Valtioneuvoston selvitys EU:n komission tiedonanto vihreän kehityksen ohjelmasta (Green Deal) 11.12.2019

EU:n komissio on antanut kunnianhimoisen tiedonannon vihreän kehityksen ohjelmasta, jonka tavoitteena on myös sosiaalisesti oikeudenmukainen ilmastoneutraali talous 2050. Vihdoinkin YK:n Pariisin ilmastosopimuksen tavoite siitä, että kasvihuonekaasuja hillitsevän politiikan pitää olla työntekijöille oikeudenmukainen ja lisätä säällisiä työpaikkoja, voi muuttua konkreettisiksi toimiksi.

EU kunnianhimoiset 2030 ja 2050 ilmastotavoitteet edellyttävät hiilivuodon estämistoimia

Suomen kannassa tuodaan hyvin esiin se, että EU tarvitsee kunniahimoisemmat ilmastotavoitteet vuoksiksi 2030 ja 2050. EU:n pitkän aikavälin tavoitteiden saavuttamiseksi onkin perusteltua, että myös lyhyemmän aikavälin tavoitteet tarkastellaan uudelleen. 2030 vuoden päästötavoitetta EU:ssa on kiristettävä vähintään 55%:iin. On myös perusteltua, että päästökauppa on jatkossakin ensisijainen väline energiantuotannon ja teollisuuden päästövähennysten aikaansaamiseksi. Sitä onkin vahvistettava edelleen ja selvitettävä sen laajentamista.

On myös positiivista, että energiaverodirektiiviä uudistetaan päästövähennystavoitteet paremmin huomioivaksi. Lisäksi SAK kannattaa hiilidioksidipäästöjen tullimekanismin (hiilitullit) kaltaisia järjestelyjä hiilivuodon ehkäisemiseksi, joten asiaa on selvitettävä perusteellisesti samaa aikaa päästökauppauudistuksen kanssa. Sähkön ja muiden päästökaupan piirissä olevien välituotteiden hinta kun on ollut päästökaupan seurauksena nousussa jo pari vuotta. SAK:n mielestä hiilitullit voisi ottaa käyttöön viidennen päästökauppakauden alkaessa vuonna 2031.

Teollisuuspolitiikan tehtävä on luoda uusia kestäviä työpaikkoja

Vihreän kehityksen ohjelma onnistuu varmimmin, kun EU:n politiikkajohdonmukaisuus vahvistuu. Suomen kannassa mainitaan erikseen johdonmukaisuus teollisuus- ja kauppapolitiikan, ilmasto- ja ympäristöpolitiikan, innovaatio- ja tutkimustoiminnan sekä datatalouden ja digitalisaation edistämisen osalta. Tässä yhteydessä ei saa unohtaa työllisyys- ja koulutuspolitiikan merkitystä. Digitalisaation ja uusien teknologioiden sekä kiertotalouden poikkileikkaava merkitys ilmastotavoitteiden mahdollistajana on varmaankin tärkeä. SAK toivoisi

komission tiedonantoa mukaillen, että Suomi korostaisi omassa kannassaan lisäksi EU:n teollisuuspolitiikkastrategian tavoitteena olevaa työpaikkoja luovaa kestävää taloutta. Ei riitä, että teolliset työpaikat ovat jatkossa ekologisesti kestäviä. Lisäksi niistä on saatava palkka, jolla työntekijä tulee hyvin toimeen.

Myös SAK:n mielestä kaikkien energiaintensiivisten alojen saattaminen hiilivapaaksi sekä edelläkävijämarkkinoiden vauhdittaminen ilmastoneutraaleille tuotteille on tärkeää. Ei ole perusteltua, että EU:n oikeudenmukaisen siirtymän instrumentit koskisivat pelkästään fossiilista tuotantoa tai yrityksiä ja alueita, joiden kasvihuonekaasupäästöt ovat Euroopassa kaikkein korkeimmat.

Oikeudenmukainen siirtymä huomioitava komission sekä kansallisissa energia- ja ilmastostrategioissa

On ilahduttavaa, että Suomen yleiskannassa korostetaan voimakkaasti sitä, että vihreän kehityksen ohjelman pitää vahvistaa oikeudenmukaista ja hyvinvoivaa yhteiskuntaa. Lisäksi sosiaalista oikeudenmukaisuutta pidetään tärkeänä poikkileikkaavana teemana ilmastotyössä. Konkreettisimmillaan esitetään, että ilmastotoimien sosiaaliset vaikutukset työllisyyteen ja työelämän ulkopuolella oleviin toteutettaisiin EU:n työllisyysstrategian kautta kansallisesti mm. työpaikkojen menetystä torjumalla, uusien työpaikkojen syntymistä tukemalla, muodollisella koulutuksella, työvoimapalveluilla, työssä oppimisella ja kannustamalla työpaikalla tapahtuvaan työn kehittämiseen ilmastoneutraaliin suuntaan. Kaikkea tätä tarvitaan ja EU:n työllisyysstrategian kansallinen toimeenpano on aivan keskeinen oikeudenmukaisen siirtymän varmistamiseksi.

SAK:n mielestä tämä ei kuitenkaan riitä työntekijöille oikeudenmukaisen siirtymän varmistamiseksi. EU:n työllisyysstrategian lisäksi oikeudenmukainen siirtymä olisi huomioitava myös EU:n kansallisissa, sektorikohtaisissa ja alueellisissa energia- ja ilmastostrategioissa. Ilmastostrategioita suunniteltaessa tehtäisiin siis aina myös työllisyysvaikutusarvio sekä osaamistarvekartoitus.

Nämä arvioinnit pitäisi saada osaksi kaikkien EU- maiden kansallisia ja alueellisia energia- ja ilmastostrategioita siitä huolimatta käyttävätkö ne oikeudenmukainen siirtymä mekanismia tai -rahastoa. Ei riitä, että vaikutusarvioita tehdään EU-tasolla.

Työmarkkinaosapuolten tasapuolinen osallistaminen ilmastotoimiin tärkeää

Jotta ilmastostrategioiden työllisyysarvioissa ja osaamiskartoituksissa onnistutaan mahdollisimman hyvin, tarvitaan politiikan suunnitteluun, seurantaan ja toimeenpanoon työmarkkinaosapuolia. Niiden ja tarvittaessa myös muiden keskeisten sidosryhmien olisikin päästävä osallistumaan

nykyistä vieläkin paremmin kansallisten ilmasto- ja energiastrategioiden valmisteluun ja seurantaan.

Suomen kannassa olisikin tärkeää antaa selvemmin tuki komission tiedonannossa kohdassa ”Aika toimia – yhdessä: Eurooppalainen ilmastosopimus” esitetylle ajatukselle työmarkkinaosapuolten tasapuolisesta osallistamisesta ja sitouttamisesta energia- ja ilmastotoimiin sekä EU:n mutta myös kansallisella tasolla.

Myös uudelleen- ja täydennyskoulutus tarvitsee lisäresursseja

Suomen kannassa esitetään, että koulutus ja tutkimus käsitellään tiedonannossa erillisinä kokonaisuuksina, koska ilmastohaasteisiin vastaaminen nimenomaan vaatii näiden kahden sektorin tiiviimpää yhteistyötä, kuten tutkimuspohjaista opetusta. SAK on samaa mieltä siitä, että tarvitaan merkittäviä panoksia innovaatioihin ja osaamiseen. Tämä ei kuitenkaan saa tarkoittaa sitä, että Suomi suosisi rahoituksen osalta tutkimuspanoksia yli koulutuksen. Yksi edellytys sille, että työntekijät tukevat laajasti ekologista siirtymää on se, että kaikkia hyödyttävän siirtymän varmistamiseksi otetaan käyttöön ennakoiva ote erityisesti työntekijöiden uudelleen- ja täydennyskoulutuksessa sekä esim. nuorisotakuuseen. Myös tämä kokonaisuus tarvitsee lisäresursseja.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry

Lisätiedot kansainvälisten asioiden asiantuntija Pia Björkbacka
pia.bjorkbacka@sak.fi
puh. 050 464 5342